

در طرح تحقیق است. اما در تحقیقات کیفی طرح از پیش تعیین شده و استاندارد برای تحقیق وجود ندارد و در هر مرحله از تحقیق مطابق آنچه که رخ داده مرحله بعد تعیین می شود به عبارت دیگر طرح تحقیق در جریان تحقیق به شکل مرحله ای شکل می گیرد. محققین کیفی گرا معتقدند که آغاز نمودن تحقیق با یک طرح از پیش تعریف شده این امکان را برای محقق فراهم می آورد که متغیرهای پیش بینی نشده را در هر مرحله از تحقیق که ضرورت آنها را احساس کند، وارد طرح نماید.

۴- نقش محقق در جمع آوری اطلاعات: در تحقیقات کمی تأکید بر آن است که فرد محقق در جمع آوری اطلاعات نقشی نداشته باشد و صرفاً کسانی اقدام به جمع آوری اطلاعات نمایند که از هدف تحقیق بی اطلاع باشند. اما در تحقیقات کیفی محقق نقش کلیدی در جمع آوری اطلاعات دارد و در واقع محقق ابزار جمع آوری اطلاعات محسوب می شود. در این رابطه جین سیک (۱۹۹۶) به ارتباط چهره به چهره و نزدیک محقق و آزمودنی تأکید دارد. در واقع پیروان این روش اعتقاد چندانی به استفاده از ابزارهای متداول تحقیقات کمی همچون مقیاسها، آزمونها و پرسشنامه ندارند و در توجیه این مسئله نیز معتقدند که این گونه ابزارها انعطاف پذیری لازم برای سازگار شدن با موقعیت های پیچیده را ندارند و همچنین توجهی به تعاملات و تفاوت های ارزشی میان ابزار و آزمودنی نمی کنند.

البته ذکر این نکته ضروری است که نقش محقق در جمع آوری اطلاعات در تحقیقات کیفی طیفی دارد. که در یک طرف، محقق مشارکت کامل در موقعیت دارد و در طرف دیگر صرفاً نقش مشاهده گر دارد. با توجه به این مسئله در اینگونه پژوهشها محققین باید از مهارت زیادی در زمینه مشاهده و مشارکت برخوردار باشند.

۵- نقش زمینه یا بستر: معمولاً در تحقیقات کمی توجه چندانی به نقش شرایط اجتماعی، فیزیکی و روانی موجود در موقعیت تحقیق نمی شود. و اساس بر این است که یافته حاصله از یک موقعیت را می توان به موقعیتهای دیگر تعمیم داد. در اینگونه

تفاوت روش شناختی (روش

کیفی و کمی

تمقیقات کیفی در مقابل تمقیقات کمی

بهرام جوکار

عضو هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شیراز

مطابق آنچه که در بخشهای قبلی این نوشتار آورده شد دیدگاه کیفی به لحاظ هدف و مبانی نظری، متفاوت از دیدگاه کمی است. اما علاوه بر تفاوت های نظری، این دو دیدگاه به لحاظ روش شناختی نیز با یکدیگر تفاوت دارند. که در این بخش از گفتار با استفاده از ویژگی های مطرح شده توسط لینکلن و گوبا (۱۹۸۵) برگز (۱۹۸۹) ریچهارت و کوک (۱۹۷۹) و جین سیک (۱۹۹۶) این تفاوتها مورد بحث قرار گرفته اند.

۱- نقش فرضیه: تحقیقات کمی در عالی ترین شکل خود کار را با فرضیه آغاز می کنند و اساساً در روش کمی، وجود فرضیه قبل از جمع آوری اطلاعات، یکی از ملاکهای ارزیابی تحقیقات است. اما در روش کیفی، محققان پژوهش را با فرضیه یا پیش بینی های از قبل تعریف شده آغاز نمی کنند، بلکه فرضیه های تحقیق در حین جمع آوری اطلاعات صورت بندی و تبیین می شوند. این تفاوت از آنجا ناشی می شود که محققان تحقیقات کیفی اعتقادی بر عام بودن پدیده ها در شرایط مختلف ندارند.

۲- متغیرهای تحقیق: در تحقیقات کیفی بر خلاف تحقیقات کمی متغیرهای مورد بررسی از قبل انتخاب یا به صورت عملیاتی تعریف نمی شوند، بلکه اعتقاد بر این است که سازه ها یا متغیرها دارای تعاریف متعددی هستند که موقعیتهای یا شرایط محیطی و فردی تعیین کننده تعریف آنهاست. به عبارت دیگر تعریف هر متغیر از یک موقعیت به موقعیت دیگر متفاوت است.

۳- طرح تحقیقاتی: در تحقیقات کمی محقق باید از قبل طرح تحقیقاتی مدون و استاندارد برای تحقیق مشخص نماید و تا حد امکان مطابق با آن عمل نماید و عدول از طرح تحقیقاتی به معنای ضعف

تحقیقات، توجه به بستر تحقیق، از طریق کنترل شرایط صورت می‌گیرد، یعنی محقق سعی بر این دارد که تا حد امکان شرایط یا بافت تحقیق را کنترل نماید. اما در تحقیقات کیفی اساس بر این است که رفتار انسان همیشه وابسته به زمینه یا موقعیت اجتماعی، فیزیکی و روانی است که رفتار در آن رخ می‌دهد. به همین لحاظ ضروری است تا محقق کلیه متغیرها را در طرح شرکت دهد.

۶- نمونه‌گیری: در تحقیقات کمی تأکید می‌شود تا نمونه‌گیری هر چه بیشتر جنبه احتمالی و تصادفی داشته باشد، تا از این طریق نمونه نماینده جامعه انتخاب گردد و امکان تعمیم نتایج فراهم آید. اما در تحقیقات کیفی نمونه‌گیری جنبه قضاوتی دارد چرا که اعتقاد بر این است که هر فرد آزمودنی ویژگی‌های خاص خود را دارد و اگر هدف، بررسی آن ویژگی‌ها باشد از طریق نمونه‌گیری تصادفی نمی‌توان چنین افرادی را انتخاب نمود. بنابراین در روش کیفی توصیه شده تا محقق بر اساس هدف تحقیق و ویژگی‌های خاص مورد تحقیق آزمودنیها را انتخاب نماید. در واقع محقق با جهت‌گیری خاصی آزمودنی را انتخاب می‌نماید.

۷- منطق تحلیل‌ها: در روش کمی در تحلیل داده عمدتاً از روش فرضی - قیاسی استفاده می‌شود به این ترتیب که از ابتدا فرضیه‌های مدونی بیان می‌شود و یافته‌هایی در جهت صحت یا سقم فرضیه‌ها جمع‌آوری می‌شود. اما روش کیفی مبتنی بر روش استقرایی است. به این ترتیب که محقق کار را تنها با سؤال آغاز می‌کند و پس از جمع‌آوری اطلاعات در هر مرحله اقدام به فرضیه‌سازی می‌نماید.

۸- دامنه بررسی: تحقیقات کیفی، کل نگر هستند. به عبارت دیگر محقق در این گونه تحقیقات تلاش می‌کند تا تمامی عناصر و اجزاء موجود در بروز طبیعی یک رفتار یا واقعه را در یک موقعیت بررسی نماید و شاید یکی از مهمترین ویژگی‌های تحقیقات کیفی همین باشد که در بررسی یک واقعه یا پدیده تمامی شرایط اجتماعی، فرهنگی، تاریخی و فیزیکی حاکم بر آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. همچنین کلیه ارتباطات درونی میان عناصر مذکور در

یک نظام مورد توجه محقق است. اینگونه طرحها بدنبال دسترسی به تصویر کاملتری از پدیده‌ها در موقعیتهای طبیعی هستند. در مقابل تحقیقات کمی سعی دارند به منظور افزایش دقت تحقیق تا آنجا که ممکن است دامنه بررسی را محدود نمایند.

۹- قوانین: در تحقیقات کمی تأکید بر تعمیم‌های گسترده در قالب قوانین و نظریه‌های ثابت است. یعنی تلاش بر آن است تا بر اساس یافته‌های حاصله از یک گروه نمونه نماینده و با استفاده از روش "فرضی - قیاسی" قوانین جهان شمول استخراج شود. اما طرفداران روش کیفی معتقدند، خاصه در علوم رفتاری و انسانی، نمی‌توان قانونی را جهان شمول دانست. هر فرد آزمودنی و هر موقعیت، شرایط خاصی را فراهم می‌سازد که تعمیم نتایج را دشوار یا غیرممکن می‌سازد. آنها تبیین‌هایی از نوع "قانون و موارد یا مثالها" را قبول ندارند و بیشتر به تبیین‌هایی از نوع "موارد و توضیح و تفسیرها" تأکید دارند. هدف تحقیق کیفی توصیف و فهم یک پدیده یا واقعه فردی اجتماعی است و ضرورتاً قصد پیش‌بینی و تعمیم آن شرایط به موقعیتهای دیگر وجود ندارد.

۱۰- تجزیه و تحلیل اطلاعات: بر خلاف روش کمی که تجزیه و تحلیل اطلاعات پس از جمع‌آوری داده‌ها صورت می‌گیرد در روش کیفی مدت زمان تحلیل اطلاعات برابر با مدت زمانی است که محقق در حوزه تحقیق قرار دارد. یعنی تجزیه و تحلیل اطلاعات از ابتداء تا انتهای جمع‌آوری اطلاعات ادامه دارد. ضرورت این نوع تجزیه و تحلیل اطلاعات آن است که در تحقیق کیفی مراحل تحقیق بر مبنای یافته‌های مراحل قبل تعیین می‌شوند.

۱۱- روش گزارش نتایج: در روش کیفی، نتایج تحقیق در قالب شرح حال‌ها و گزارش‌های توصیفی بیان می‌شود و اعداد و ارقام نیز به شکل درصدها، فراوانی‌ها و نمودارها گزارش می‌شوند. در این گزارش‌ها از جداول آماری و همچنین آزمونهای معنی‌داری آماری که شکل متداول گزارش یافته‌ها در تحقیقات کمی است، استفاده نمی‌شود.

ادامه دارد ..

آخرین طرح‌های پژوهشی مصوب شورای

تمقیقات آموزش و پرورش استان فارس

◀ نگرش عرفانی به طبیعت در آثار سهراب سپهری و جبران خلیل جبران

پژوهشگر (ممن فلامی مقدم)

◀ بررسی رابطه فهم مطالب خواندنی با پیشرفت تحصیلی دروس مختلف

ریاضی، علوم، تاریخ، جغرافیا و دینی

پژوهشگر فاطمه قرآنتی ثانی

◀ زندگی و مرگ در اساطیر

پژوهشگر مهدی رضائی

◀ تأثیر آموزش راهبردهای شناختی حافظه بر میزان یادگیری و نگهداری

کودکان عقب مانده ذهنی در شیراز

پژوهشگر سوسن جباری

◀ بررسی خودارزیابی مدیران مراکز آموزش استثنایی و مقایسه آن با

ارزیابی معلمان از مدیران همان مدارس

پژوهشگر نادر کاویانی

◀ مقایسه شیوع بیماریهای واگیر در مدارس واجد و فاقد مربی بهداشت در

مدارس استان فارس

پژوهشگر بهزاد جامعیان

◀ هنجاریابی آزمون NEOPI-R و بررسی ساختار عاملی آن بر روی

دانش آموزان دبیرستانی استان فارس

پژوهشگر غلامرضا پلپیانلو و حمید کاظمی

◀ بررسی وضعیت فیزیکی مدارس ناحیه ۳ شیراز و مقایسه آن با معیارهای

بهداشت محیط مدارس

پژوهشگر مهناز معینی، فریبا بذرافشان، مریم اکبرزاده

اخبار گروه پژوهش سازمان

به مناسبت هفته پژوهش و در راستای گسترش فرهنگ پژوهش و اعتلای هر چه بیشتر پژوهش و پژوهشگری در سطح استان اقدامات زیر انجام گرفته است:

۱- برگزاری همایش "معلمان پژوهنده" در تاریخ یکشنبه ۸۱/۹/۲۴. در این همایش تمام معلمان پژوهنده که در سه سال اخیر اقدام به انجام تحقیق نموده بودند، کارشناسان سازمان آموزش و پرورش، اعضاء کمیسیون تخصصی شورای تحقیقات، اعضاء شورای تحقیقات استان فارس، رؤسای ادارات آموزش و پرورش و اعضاء هیئت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شیراز حضور داشتند. همچنین دوسخترانی توسط معاونت آموزش عمومی سازمان آموزش و پرورش و دکتر جویباری رئیس پژوهشکده تعلیم و تربیت وزارت متبوع ایراد گردید. سپس سه مقاله تحقیقی توسط مجریان تحقیق برای شرکت کنندگان ارائه شد. همچنین شرکت کنندگان با IT (تکنولوژی اطلاعات) و مراحل اقدام پژوهی آشنا شدند.

۲- ارسال اولویت های تحقیقاتی استان به تمام اعضاء هیئت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شیراز، همچنین با هماهنگی معاونت پژوهشی دانشگاه شیراز نمونه ای از اولویت های تحقیقاتی و یک نمونه از پیشنهاد طرح برای استفاده علاقه مندان در سایت دانشگاه شیراز قرار گرفت.

(www.shirazu.ac.ir)

۳- مصاحبه برنامه صدای معلم و مهر مدرسه با برگزیدگان معلمان پژوهنده کشوری و استانی و پخش خبر همایش معلمان پژوهنده (۸۱/۹/۲۴) در اخبار صدا و سیما استان.

۴- مصاحبه با سه نفر از کارشناسان وزارتی که در هفته پژوهش به استان اعزام شده بودند و شرکت آنان در برنامه های مختلف که در سطح استان در حال اجرا بود.

۵- مصاحبه برنامه صدای معلم و مهر مدرسه با آقای دکتر جویباری و پخش آن در دو برنامه مذکور و اخبار استان.

۶- مصاحبه آقای رضوی کارشناس مسئول تحقیقات استان با برنامه صدای معلم سیما استان در تاریخ چهارشنبه ۸۱/۹/۲۰ در این مصاحبه آقای رضوی کلیه برنامه هایی را که به مناسبت هفته پژوهش در سطح استان اجرا می گردید اعلام نمودند. همچنین ایشان اهمیت نقش معلمان در توسعه فعالیتهای پژوهشی - آموزشی و تربیتی و راهکارهای ترغیب معلمان به فعالیتهای پژوهشی، امکانات و تسهیلات سازمان آموزش و پرورش فارس برای همکاری با معلمان برای انجام تحقیقات صحبت نمودند.

روزمره انسانها معمول بوده است اما این کلمه در ابتدا توسط جان فلاول (۱۹۷۶) معرفی شد. فلاول (۱۹۷۶، ۱۹۷۹) می گوید که: فراشناخت به معنی "دانش درباره شناخت، فرایندهای شناختی و هر آنچه مربوط به آن است و همچنین به معنی بازبینی، تنظیم، و ارزیابی فعالانه فعالیت‌های شناختی است." به بیان فلاول، فراشناخت هم شامل دانش فراشناختی و هم شامل تجربه، تنظیم یا کنترل فراشناختی است. دانش فراشناختی به اطلاعاتی گفته می شود که درباره فرایندهای شناختی خویش کسب کرده ایم و می توانیم از آنها برای کنترل فرایندهای شناختی خود استفاده کنیم. فلاول (۱۹۷۹) دانش فراشناختی را به سه دسته تقسیم می کند:

۱- دانش فراشناختی شخص: به طور خلاصه، این دانش به مجموعه باورها و اطلاعاتی گفته می شود که فرد درباره طبیعت خود و سایر افراد انسانی آموخته است. همینطور، آگاهی درباره فرایندهای فکری خویش و دیگران نیز از جمله این دانش فراشناختی به حساب می آید. برای مثال، شما ممکن است بدانید که دوستان از نظر عاطفی حساس تر و زود رنج تر از شماست. در مثال دیگر، شما ممکن است بدانید که از طریق گوش دادن بهتر از خواندن یاد می گیرید.

۲- دانش فراشناختی تکلیف: شامل آگاهی های فرد درباره ماهیت یک تکلیف یادگیری و نوع پردازش مورد نیاز آن است. برای نمونه، شما ممکن است بدانید که: این امتحان از نوع چهار گزینه ای است و برای موفقیت در آن به کوشش کمتری در مقایسه با یک امتحان تشریحی نیاز است. همچنین شاید فکر کنید که خواندن یک کتاب داستانی راحت تر از یک کتاب علمی است.

۳- دانش فراشناختی راهبردها: دربرگیرنده آگاهی های فرد درباره انواع مختلف راهبردهای شناختی و فراشناختی است. همچنین، دانش شرطی در زمینه اینکه چه موقع و کجا می توان از راهبرد خاصی استفاده کرد نیز از جمله این دانش به شمار می رود. نمونه این نوع دانش، آگاهی فرد درباره راهبرد شناختی کلمه کلید و یا تصویرسازی ذهنی به عنوان وسیله حفظ مطلب است. اطلاع از راهبرد فراشناختی بازبینی نیز نمونه دیگر این نوع دانش محسوب می شود.

ادامه دارد ..

فراشناخت و کاربرد آن در

مشاوره تمصیلی

مترجم: محبوبه فولادچنگ

دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی دانشگاه شیراز

فراشناخت یکی از تازه ترین شعارهای روز در روانشناسی تربیتی و تعلیم و تربیت است (لیوینگستون، ۱۹۹۷). اگر چه بیش از دو دهه از حضور فراشناخت در فرهنگ و آژگان روانشناسی تربیتی نمی گذرد اما شواهد گسترده، حاکی از جایگاه ویژه آن در نزد محققان و صاحب نظران بین المللی است. یافته های پژوهشی وسیع درباره نقش فراشناخت در زمینه هایی نظیر حل مسئله، خواندن، نگارش، و ... حکایت از آن دارد که نظام فعلی آموزش و پرورش را باید در جهت تأکید بر فراشناخت حرکت داد (سوانسون، ۱۹۹۰، پاریس و همکاران، ۱۹۸۳، فولادچنگ، ۱۳۷۵). اگر آموزش و پرورش بخواهد دانش آموزانی را تربیت کند که از عهده حل مسائل مختلف جامعه متحول فردا بر آیند و مسئولیت یادگیری خویش را خود به عهده بگیرند باید فراشناخت را در برنامه های خود وارد کند و به گسترش مهارت های فراشناختی یادگیرندگان بپردازد. زیرا مهارت های فراشناختی به افراد کمک می کنند تا خودشان را با موقعیت های جدید سازگار کنند. بسیاری از صاحب نظران از جمله جکوبسن (۱۹۹۸) بر این عقیده هستند که هر گونه اصلاح در نظام تربیتی، مستلزم در نظر گرفتن یافته های تحقیقات فراشناختی و استفاده از آنها در برنامه های آموزشی است.

فراشناخت چیست؟

لیوینگستون (۱۹۹۷) معتقد است که این واژه دارای ماهیتی انتزاعی است و همین امر آن را تهدید برانگیز جلوه می دهد. اما واقعیت امر اینگونه نیست. ما هر روز مشغول انجام برخی فعالیت های فراشناختی هستیم. فعالیت هایی نظیر برنامه ریزی برای انجام یک کار یا تکلیف، بازبینی درک خواندن، و ارزیابی از پیشرفتی که در جهت رسیدن به هدف داریم، همگی دارای ماهیت فراشناختی هستند. گرچه استفاده از فعالیت های فراشناختی همیشه در زندگی

مکیده پژوهش

بررسی کارآیی طرح همیاری در دروس فیزیک و شیمی سال اول دبیرستان در نواحی آموزش و پرورش شهر شیراز
 محقق: محمد مهدی سپهری منش
 ناظر: دکتر سید علی اکبر حسینی

هدف اصلی این تحقیق، بررسی و مقایسه تأثیر دو روش تدریس همیاری و روش تدریس سنتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد. متغیر مستقل در این تحقیق روش تدریس و متغیر وابسته، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. آزمودنیها ۲۷۶ نفر دانش‌آموزان دختر و پسر سال اول دبیرستان در ناحیه یک و دو آموزش و پرورش شیراز بوده‌اند که به شیوه نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. روش تحقیق نیمه آزمایشی بوده و در ابتدا با استفاده از یک آزمون مقدماتی در هر دبیرستان دو گروه آزمایش و کنترل مشخص و از نظر پیشرفت همسان‌سازی شدند. بعد از اجرای روش تدریس همیاری و روش تدریس سنتی از گروه کنترل و آزمایش آزمون نهایی به عمل آمد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون آماری t استفاده شد که روایی صوری آزمونها مورد تأیید صاحب نظران بوده است.

یافته ها :

۱- میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که با روش همیاری آموزش دیده‌اند، در مقایسه با دانش‌آموزانی که با روش‌های سنتی آموزش می‌بینند در آزمون نهایی پیشرفت معناداری را نشان داده است.
 ۲- دانش‌آموزانی که با روش همیاری آموزش دیده‌اند در مقایسه با دانش‌آموزانی که با روش‌های سنتی آموزش دیده‌اند، از نظر توانایی ذهنی (تفکر سطح بالا) پیشرفت معناداری را نشان دادند.
 ۳- دانش‌آموزانی که با روش همیاری آموزش دیده‌اند در مقایسه با دانش‌آموزانی که با روش‌های سنتی آموزش دیده‌اند از نظر معلومات (دانش) پیشرفت معناداری را نشان دادند.

مکیده پژوهش

بررسی شیوه‌های فرزندپروری والدین و رابطه آن با شیوه‌های مقابله با استرس دانش‌آموزان دختر و پسر سال سوم دبیرستان شهر زرقان
 محقق: خلیل هبیتی
 ناظر: دکتر محمد خیر

هدف این پژوهش بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری والدین و شیوه‌های مقابله با استرس فرزندانشان بود. ۱۴۰ دختر و ۱۸۶ پسر دانش‌آموز سال سوم دبیرستان، مقیاس‌های شیوه‌های فرزندپروری والدین شیفر (۱۹۶۰) و شیوه‌های مقابله با استرس کارور و همکاران (۱۹۸۹) را تکمیل کردند. هر یک از دانش‌آموزان در یکی از گروه‌های مربوط به شیوه‌های فرزندپروری قرار داده شدند و چهار نمره مربوط به چهار زیر مقیاس شیوه‌های مقابله با استرس دریافت کردند.

پنج سؤال تحقیقی در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند که نتایج زیر بدست آمد.
 ۱- نتیجه تحلیل واریانس چند متغیره نشان داد که شیوه‌های فرزندپروری والدین بر نحوه مقابله با استرس فرزندان تأثیر معنی دار دارد.

۲- مقایسه چند متغیری نشان داد که دانش‌آموزان با والدین مقتدر بیشتر از دانش‌آموزان دارای والدین مستبد و بی‌اعتنا از شیوه حل مسأله در شرایط استرس‌زا استفاده می‌کردند.

۳- فرزندان دارای والدین مقتدر کمتر از فرزندان دارای والدین مستبد و والدین بی‌اعتنا از شیوه متمرکز بر عاطفه استفاده می‌کردند.

۴- نتایج آزمون آماری t نشان داد که اختلاف معنی‌داری بین میانگین‌های نمرات دختران و پسران در استفاده از شیوه متمرکز بر حل مسأله وجود ندارد.

۵- نتایج آزمون آماری t همچنین نشان داد که دختران بیشتر از پسران از شیوه مقابله‌ای حمایت اجتماعی در شرایط استرس‌زا استفاده می‌کردند.

نما یا شاخص تمایل به مرکز است که بیشترین رخداد مقدار یا گروه در یک مجموعه داده را نشان می دهد. توزیع متغیرها ممکن است به سه صورت باشد:

1- **Unimodal**: یک مقدار یا گروه، که بیشتر از بقیه گروه‌ها ظاهر می شود.

2- **Bimodal**: دو مقدار یا گروه، که بسیار بیشتر از بقیه گروه‌ها ظاهر می شوند.

3- **Multimodal**: چند مقدار یا گروه (بیش از دو گروه)، که بسیار بیشتر از بقیه گروه‌ها ظاهر می شوند.

مماسبه فراوانی ها در متغیرهای کیفی

برای محاسبه فراوانی ها در متغیرهای کیفی مراحل زیر را انجام دهید:
۱- فرمان **Descriptive Statistics** سپس **Frequencies** از منو **Analyze** را اجرا کنید. یک پنجره شبیه شکل زیر ظاهر می شود.

۲- در حالیکه کلید **ctrl** را فعال نگه می دارید، مانند تصویر سه متغیر واقع در ستون سمت چپ را با نشانگر ماوس انتخاب کرده و کلید **ctrl** را رها کنید. با کلید **>** متغیرها را به بخش **Variables** منتقل کنید.
۳- کلید **Statistics** روی پنجره جاری را با نشانگر ماوس تأیید کنید. یک پنجره دیگر شبیه شکل زیر ظاهر می شود.

آمار توصیفی یک متغیر برای متغیرهای کیفی در

SPSS

برگرفته از کتاب: مهندس محمود برزگر

متغیرهای کیفی آنهایی هستند که داده‌ها گروه‌های متقابل و محدودی مانند جنسیت، نژاد، و ملیت را بیان می کنند. در این درس، روشهای توصیف متغیرهای کیفی با استفاده از توزیع فراوانی بیان می شود. از این روشها برای تشریح یک متغیر با تعداد مقادیر کم و با داده‌های ترتیبی، فاصله ای یا نسبت استفاده می شود.

از توزیع فراوانی در **spss** برای تشریح یک یا چند متغیر کیفی استفاده می شود. با این روش فراوانی‌ها یا درصد گروه‌های یک متغیر، مانند نما و شاخص های تمایل به مرکز محاسبه می شوند. علاوه بر این، از توزیع فراوانی برای ترسیم داده‌های کیفی به صورت نمودار میله ای یا دایره‌ای نیز استفاده می شود.

استفاده از توزیع فراوانی برای توصیف متغیرهای کیفی:

- ☉ متغیرهای کیفی با دو گروه مانند اطلاعات مربوط به جنسیت
- ☉ متغیرهای کیفی با تعداد متوسط گروه مانند اطلاعات مربوط به نژاد افراد
- ☉ متغیرهای کیفی با تعداد زیاد گروه مانند اطلاعات مربوط به مشاغل

متغیرهای کیفی با دو گروه

جمع آوری اطلاعات در زمینه جنسیت، یک نوع متغیر کیفی است.

شاخص‌های آماری و توزیع فراوانی برای متغیرهای کیفی

توزیع فراوانی، جدول یا نموداری است که گروه های متغیر، و فراوانی آنها را در جامعه آماری نشان می دهد. اغلب از درصد برای هر گروه، به جای فراوانی آنها، یا علاوه بر آن استفاده می شود.

ادامه دارد ...

تازه‌های کتاب و معرفی برخی سایتها

زرگر ، محمود، ۱۳۳۴-آشنایی با اینترنت / مؤلف محمود زرگر - تهران : بهینه ، ۱۳۷۹ .

درفلر ، فرانک . شبکه‌ها چگونه کار می‌کنند / مؤلفین فرانک درفلر، لس فرید ؛ مترجم دوریه شاه حسینی - تهران : کتاب غزال : سائسی، ۱۳۸۰

شبهان ، ایلین ، ۱۹۶۴ . عزت نفس / نویسنده ایلین شبهان ؛ مترجم مهدی گنجی ، تهران : ویرایش ، ۱۳۷۸ .

محمدی دولت‌آبادی، ژیلا. فرهنگ دانش‌آموز: انگلیسی - انگلیسی: سال دوم دبیرستان / ژیلا محمدی دولت آبادی ، تهران : انتشارات مدرسه ، ۱۳۸۰ .

قدیانی ، عباس ، ۱۳۴۲. فرهنگ فارسی معلم: شامل واژه‌های فارسی مصطلح در زبان فارسی و اصطلاحات علمی و ادبی / تألیف عباس قدیانی ، تهران : جاجری ، ۱۳۷۸ .

بحرالعلوم، رضوی، قاسمی. روش پژوهش برای کودکان ، ویژه دانش‌آموزان دوره ابتدایی، انتشارات بخشایش ، ۱۳۸۱ .

المپیاد علمی دانشجویی در ایران توضیحات کلی از سایت سازمان سنجش

<http://www.sanjesh.org/olapiad.htm>

ترجمه سرویس ترجمه آنلاین و سایر سرویس‌های مربوطه

<http://www.tatjomeh.com/>

دانشگاه تهران

<http://www.ut.ac.ir/>

دانشگاه شیراز

<http://www.shirazu.ac.ir/>

دانشگاه اصفهان

<http://www.ui.ac.ir/>

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

<http://www.sums.ac.ir/>

دانشگاه امام صادق علیه السلام

<http://www.isu.ac.ir/>

دانشگاه شهید بهشتی

<http://www.sbu.ac.ir/>

۴- Mode در بخش Central Tendency را تأیید کنید .

۵- کلید Continue سپس ok را تأیید کنید .

استفاده از نمودار برای نمایش نتایج

از نمودار میله‌ای برای نمایش نتایج متغیرهای گروه بندی یا کیفی استفاده می‌شود . با این نوع نمودار ، فراوانیهای هر گروه مشاهده می‌شود و در مورد متغیرهای با گروههای زیاد نیز قابل استفاده است. یک نمودار دیگر در همین رابطه، نمودار دایره‌ای است . نمودار دایره‌ای فراوانی‌ها یا درصد گروه‌ها را نشان می‌دهد. اما در این نوع نمودار می‌توانید گروههای خاص را از دیگران متمایز کنید. از این نوع نمودار بیشتر برای متغیرهایی استفاده می‌شود که تعداد گروه آنها کم باشد. در صورت تعداد گروه زیاد، نمودار دایره‌ای قابل استفاده نیست.

سافت یک نمودار میله ای

برای این منظور مراحل زیر را انجام دهید :

۱-فرمان Descriptive Statistics سپس Frequencies از منو Analyze را اجرا کنید .

۲-با کلید Reset پنجره را برای تعریف های جدید پاک کنید .

۳-متغیر مورد نظر از ستون سمت چپ را انتخاب و با کلید ▶ آنرا به بخش Variable منتقل کنید .

۴-کلید Charts روی پنجره را تأیید کنید . یک پنجره دیگر شبیه شکل زیر ظاهر می‌شود .

۵- Bar Charts را انتخاب کنید .

۶- کلید Continue سپس ok را تأیید کنید .

برنامه معلم پژوهنده

محمدحسین بحرالعلومی

مطالعه گزارش های تحقیق در صورت دسترسی داشتن بتوانند در بهسازی روش های آموزش از آنها استفاده کنند .

تعریف پژوهش در عمل (اقدام پژوهی)

نوعی از بررسی و تحقیق است که در آن پژوهشگر برای بهسازی یا حل یک مسأله شخصاً و یا با یاری همکارانش به بررسی و پژوهش می پردازد تا سرانجام وضعیت نامطلوب موجود را به وضعیت مطلوب و مناسب تبدیل کند. در این نوع از پژوهش پژوهشگر نخست مسأله را به روشنی تعریف می کند ، برای انتخاب یک راه مناسب اطلاعات لازم را جمع آوری می کند، اطلاعات گردآوری شده را مرور می کند تا با کنار گذاشتن مطالب متناقض به یک راه حل مناسب دست یابد ، آن راه حل را به اجرا در می آورد. پس از اجرا ارزشیابی می کند . اگر پاسخ مثبت بود کار را ادامه می دهد، و گرنه دوباره راه دیگری را به همین طریق بررسی می کند .

تعریف معلم پژوهنده

منظور از معلم پژوهنده ، معلمان و دیگر کارکنان آموزشی و پژوهشی هستند که به منظور اثربخش کردن آموزش ، مدیریت و بهسازی آن به صورت فردی یا گروهی، در پژوهش های ویژه آموزشی فعالانه مشارکت می کنند تا نتایج حاصل از آن را بلافاصله در حل مسائل کلاس های درسی و مدرسه به کار گیرند و فرایند یاددهی - یادگیری را بهبود بخشند. منظور از پژوهش های ویژه آموزشی، روش های تحقیق خاص معلم پژوهنده است که بیشتر تحت عنوان "پژوهش در عمل" (Action Research) شناخته شده است.

زمینه های اقدام پژوهی

معلمان علاقه مند می توانند در مورد مسائلی که در کلاس درس یا مدرسه با آن مواجه هستند به پژوهش بپردازند. از جمله:

- ۱- چگونگی تدریس یک مفهوم علمی یا موضوع درسی
- ۲- تولید و به کارگیری وسایل کمک آموزشی
- ۳- مسایل یادگیری دانش آموزان در موارد خاص
- ۴- مسایل رفتاری دانش آموزان در موارد خاص
- ۵- شیوه های اداره کلاس
- ۶- شیوه های نوین مدیریت آموزشگاه
- ۷- شیوه های امتحان و ارزیابی
- ۸- سایر موارد مربوط به حوزه تعلیم و تربیت

✳️ برنامه معلم پژوهنده یکی از برنامه های نوآورانه پژوهشکده تعلیم و تربیت بوده است که از ۶ سال پیش با نظارت پژوهشکده تعلیم و تربیت در سراسر کشور به اجراء در آمده است .

✳️ مفهوم

معلم پژوهنده به هر معلم یا دست اندرکار آموزش و پرورش گفته می شود که به نحوی با مسائل آموزش و پرورش و مدیریتی سروکار دارد و علاقمند است برای بهسازی و اصلاح وضعیت نامطلوب آموزش به اقدام های علمی (اقدام پژوهی) دست بزند، تا نتیجه آن منجر به تغییر و اصلاح وضعیت گردد.

✳️ اهداف

- ۱- ارج نهادن به تجربه های پژوهشی و نوآوری های معلمان در کلاس و مدرسه و ایجاد انگیزه برای رشد و بالندگی
- ۲- تقویت خود باوری در معلمان و کمک به شکوفایی استعداد های بالقوه آنان در حل مسایل آموزشی و پرورشی و فراهم ساختن زمینه های بهسازی و اثربخشی در فرآیند آموزش و پرورش
- ۳- فراهم ساختن گسترش تفکر پژوهشی و حل مسایل جاری و ضروری در بدنه آموزش و پرورش
- ۴- فراهم ساختن زمینه های ارتقاء دانش و بازآموزی معلمان از طریق درگیر کردن آنان با " پژوهش در عمل "
- ۵- کاهش مشکلات ناشی از کاربرد یافته پژوهش های متداول و دانشگاهی توسط معلمان
- ۶- مستندسازی تجربه های مفید معلمان برای استفاده کلیه دست اندرکاران آموزش و پرورش به ویژه معلمان .
- ۷- کوتاه نمودن فاصله نظر و عمل و کمک در جهت کاربست یافته های پژوهشی

✳️ مبنا و فلسفه معلم پژوهنده (کوتاه نمودن فاصله نظر و عمل -

مشارکت معلمان در پژوهش).

طرفداران بحث معلم پژوهنده بر این باورند که پژوهش های مرسوم و دانشگاهی در اغلب موارد چندان سودمند نبوده و نتایج آنها در عمل مشکلات یادگیری و یاددهی را به سرعت حل ننموده است و زبان پژوهشهای مرسوم به گونه ای نیست که معلمان با

مرحله دوم^۲

اجازه ندهید سنت های دست و پاگیر ذهن شما را فلج کند .
تفکرستی، دشمن درجه یک انسانی است که دوست دارد یک
برنامه پیشرفت فردی خلاق داشته باشد . تفکر سنتی ذهن شما را
منجمد می کند. جلو پیشرفت شما را می گیرد. اجازه نمی دهد از
خلاقیت بهره ای ببرید. در اینجا سه راه برای مقابله با این نگرش
پیشنهاد می شود .

الف) به نظرات افراد توجه کنید. فکرهای جدید را پذیرا شوید. با
افکاری مانند (نتیجه نمی دهد)، (نمی شود)، (بی فایده است)
مبارزه کنید .

ب) پیوسته در حال جستجو باشید . سنت شکن باشید. کتابهای تازه
را بخوانید با دوستان جدید آشنا شوید، برای رفتن به سرکار راههای
تازه را انتخاب کنید در تعطیلات آخر هفته، کارهای تازه و متفاوتی
انجام دهید .

ج) پیشرو باشید نه دنباله رو، همواره بگویید چطور می شود این کار
را بهتر از آنچه که در گذشته انجام می دادیم، انجام دهیم ؟

مرحله سوم^۳

سؤال کردن و شنیدن را تمرین کنید

انسانهای بزرگ، گوش کردن را به انحصار خود در می آورند .
انسانهای کوچک حرف زدن را به انحصار خود در می آورند . یک
فرد کامل پیش از اینکه تصمیمی بگیرد . از دیگران می پرسد راجع
به آن چه فکر می کنید ؟ چه توصیه ای دارید ؟ به نظرتان چطور
می آید ؟ در حقیقت مواد خام برای تصمیم گیریهای خلاق ، نظرات
و پیشنهاد های دیگران است. البته نباید از دیگران انتظار داشته باشید
که راه حل های حاضر و آماده ای پیش پایتان بگذارند. انگیزه پرسیدن
و شنیدن این نیست. نظرات دیگران به شما کمک می کند که افکار
نویی در ذهنتان جرقه بزنند و خلاقیت ذهنی شما افزایش پیدا کند .
گوشهای شما دریچه های ورودی هستند . آنها مواد خامی را
که قادرند به نیروی خلاق بدل شوند، در اختیار ذهن شما
می گذارند. برای تقویت تفکر خلاق، از طریق پرسیدن و شنیدن
می توانید برنامه زیر را اجرا کنید .

راهبردهای پرورش خلاقیت

فرشید قاسمی

راههای دست یابی به تفکر خلاق

تفکر خلاق ، یعنی یافتن راههای جدید و مؤثر برای انجام
دادن کارها، موفقیت های گوناگون، (اعم از موفقیت در خانه، محل کار،
اجتماع و...) به یافتن راههایی برای انجام هر چه بهتر کارها بستگی
دارد . برای بوجود آوردن تفکر خلاق می توان کارهای زیر را
انجام داد .

مرحله اول^۱

ایمان داشته باشید به اینکه می توانید موفق شوید. یک حقیقت
اساسی در اینجا می بینید و آن این است که برای انجام هر کار باید
اول ایمان پیدا کنیم که می تواند انجام شود . اعتقاد داشتن به اینکه
کاری می تواند انجام پذیرد. ذهن را برای یافتن راه انجام آن به
حرکت وا می دارد . وقتی به کاری ایمان داشته باشید فکرتان
راههای انجام آن را پیدا می کند. وقتی یقین کنید که چیزی ناممکن
است، فکرتان در پی دلایلی می گردد که این مطلب را اثبات
می کند. ولی وقتی ایمان داشته باشید، ایمانی حقیقی که کاری
شدنی است فکرتان راههای انجام آن را می یابد .

ایمان داشتن به امکان تحقق مسائل، در حقیقت جاده را برای
راه حل های خلاق هموار می سازد در حالی که ایمان داشتن به عدم
تحقق آنها تفکری ویرانگر است .

اگر اعتقاد به توانایی خود داشته باشید می توانید راه حلهایی برای
مشکلات شخصی تان پیدا کنید . می توانید راههایی برای دوست
داشتن افراد پیدا کنید . می توانید راههایی برای تربیت و آموزش
فرزندانتان بیابید و می توانید راهی برای خریدن خانه ای بهتر که
آرزوی خریدنش را دارید پیدا کنید .

الف) دیگران را تشویق به حرف زدن کنید. در گفتگوهای شخصی یا در جلسات گروهی با عبارتهای برانگیزنده‌ای نظیر "از تجربیاتت برایم بگو - فکر می‌کنید راجع به ... چکار باید کرد" و ... از مردم حرف بکشید .

ب) دیدگاههای خود را از طریق پرسشهایی که طرح می‌کنید محک زنید. اجازه بدهید که دیگران در اصلاح افکارتان به شما کمک کنند. ج) به چیزی که طرف مقابل می‌گوید ، خوب توجه کنید . گوش کردن چیزی فراتر از بسته نگاه داشتن دهان است . گوش کردن به معنای آن است که اجازه دهید حرفهایی که زده می‌شود در ذهنتان رخنه کند .

مرحله چهارم

دید نمود را گسترش دهید

راههای زیادی برای دریافت تحرکات ذهنی و گسترش افق دید وجود دارد که می‌توان به دو راه زیر به عنوان نمونه اشاره کرد . الف) با حداقل یک گروه صنفی که روی مسائل شغلی شما تأثیر می‌گذارند ملاقات مستمر و ارتباط داشته باشید . با مردم کمال‌گرا نشست و برخاست و تبادل نظر کنید. ذهنی که فقط از نیروی درونی خودش تغذیه کند. دیر یا زود منبع تغذیه‌اش را از دست می‌دهد و در ایجاد تفکرات خلاق و پیشرو ناتوان می‌شود. ایده‌هایی که در ذهن دیگران وجود دارد عالی‌ترین خوراک ذهنی است .

ب) با حداقل یک گروه که بیرون از حوزه علاقه‌های شغلی شما فعالیت می‌کنند، مشارکت و ارتباط داشته باشید. تبادل نظر با مردمی که علایق شغلی متفاوتی دارند، فکر شما را بازتر می‌کند و افق‌های وسیع‌تری را پیش چشمتان می‌گستراند .

ایده‌ها و نظرات، میوه‌های فکری هستند ولی باید خوشه چینی شوند و برای آنکه ارزششان معلوم شود، مورد استفاده قرار گیرند. از این سهره برای شکوفا کردن و برداشت ایده‌های خود استفاده کنید.

۱- نگذارید افکار از ذهنتان فرار کنند. آنها را روی کاغذ بیاورید. هر روز ایده‌های خوب بشماری به دنیا می‌آیند ولی تنها به این دلیل که روی کاغذ آورده نمی‌شوند ، به سرعت می‌میرند. همواره دفترچه‌ای همراه داشته باشید. وقتی ایده‌ای به ذهنتان می‌آید، آن را بنویسید .

۲- کار بعدی آن است که ایده‌هایتان را مرور کنید . آنها را در پرونده ای که دائماً در جریان است ثبت کنید .

۳- ایده‌هایتان را بکارید و آبیاری کنید. آنها را رشد دهید. راجع به آنها فکر کنید . ایده‌های متجانس را به هم پیوند دهید. هر مطلبی که به شکلی با ایده شما در ارتباط است بخوانید ، همه زوایا را بسنجید . بعد ، وقتی موقعش رسید ، از آن فکر برای خودتان ، کارتان و آینده تان استفاده کنید .

راهبردهایی برای پیدا کردن جنبه های گم شده خلاقیت

انجام فعالیت هایی که در زیر پیشنهاد می‌شود زمینه را برای رشد خلاقیت در شما آماده می‌کند .

۱- انجام بازیهای بچه گانه که سالها پیش انجام می‌داده اید و فراموش شده اند .

۲- در اتاق کار اسباب بازیهایی را بچینید که شما را به یاد محیط کودکی بیندازد .

۳- خواندن کتابهایی که باعث پرورش خلاقیت در انسان می‌شود و ذهن انسان را به کار می‌اندازد مانند آثار شکسپیر، آثار مولانا و ...

۴- مصاحبت با افراد خلاق

۵- طرح مسأله‌هایی برای خود و سعی در پیدا کردن راه‌حل‌هایی برای آن مسائل

۶- اگر در کاری که انجام می‌دهید با مشکل روبه‌رو هستید آن را برای لحظاتی رها کنید و به کار دیگر مانند گوش دادن به موسیقی بپردازد .

۷- مشاهده آثار هنرهای تجسمی ، معماری ، آثار باستانی .

۸- اعتقاد خود را نسبت به تواناییها و قدرت خود تقویت کنید .

۹- همیشه بر این باور باشید که استعداد تخیل خلاق را دارید و می‌توانید از این توانایی خود استفاده کنید .

۱۰- جدول حل کنید و به معماها پاسخ دهید و ذهن خود را فعال و هوشیار نگاه دارید .

۱۱- از همین لحظه ای که اکنون در آن هستید آغاز کنید و به انتظار نشینید تا اوضاع به نفع شما تغییر کند .

۱۲- هر روز حتماً چند آیه از قرآن مجید را بخوانید و سعی در حفظ آنها داشته باشید و روی معانی آنها تفکر کنید .

۱۳- به طبیعت نگاه کنید و از آن الهام بگیرید. طبیعت در تمامی گونه‌های متفاوت خود سرچشمه پایان‌ناپذیر ایده‌ها و الهام می‌باشد .

۱۴- ایده‌های خود را نامگذاری کنید .

ادامه دارد

رز کمیته های پژوهشی چه خبر؟

با حول و قوه الهی کمیته های پژوهشی شهرستان های آباءه، اقلید، استهبان، ارسنجان، بوانات، جهرم، خرم بید، داراب، سپیدان، زرین دشت، فیروزآباد، فسا، لارستان، لامرد، مرودشت، ممسنی، نی ریز، کازرون و نواحی چهارگانه شیراز به همراه کمیته های پژوهشی حوزه معاونت های آموزش عمومی و امور تربیتی، آموزش نظری و مهارتی، پژوهش، برنامه ریزی و نیروی انسانی، تربیت معلم شهید باهنر و تربیت معلم شهید مطهری شروع به فعالیت کردند در شماره های بعدی گاهنامه اخبار مهم این کمیته ها درج خواهد شد.

راهنمای اشتراک

گاهنامه پژوهشی نشریه ای علمی، پژوهشی و فبری است که از سوی کارشناسی تحقیقات سازمان آموزش و پرورش فارس منتشر می شود. با توجه به استقبال کم نظیر علاقه مندان از نشریه، مقرر شد که این شماره نشریه به تعداد تمام مدارس استان فارس منتشر گردد. شایسته است مدیران مدارس جهت اشتراک نشریه مبلغ ۴۰۰۰ ریال مرآثر تا تاریخ ۱۵/۱۱/۸۱ به رابط تحقیقاتی اداره فود تمویل دهند تا وی مجموع مبالغ را یکجا به حساب زیر واریز نمایند و فیش آن را به آدرس کارشناسی تحقیقات سازمان ارسال دارند. سایر علاقه مندان نیز می توانند با تکمیل برگ درخواست اشتراک آن را از محل نقطه پین بریده به همراه فیش بانکی به نشانی دفتر گاهنامه ارسال فرمایند.

برگ درخواست اشتراک

● مبلغ اشتراک نشریه تا پایان سال تحصیلی ۴۰۰۰ ریال است.

○ شماره حساب واریز وجه اشتراک ۲۰۲۵ بانک ملی شعبه حسین فاطمی شیراز به نام مؤسسه فرهنگی هنری و انتشاراتی میرزای شیرازی

○ نشانی دفتر گاهنامه پژوهشی: شیراز، ضلع شرقی بانک ملی مرکزی، کتابخانه معلم، کارشناسی تحقیقات کدپستی ۷۱۳۶۶

○ شماره تلفن مشترکان: ۲۲۴۴۸۳۰ و ۲۲۲۹۹۰۰

بدینوسیله اینجانب تقاضای اشتراک گاهنامه پژوهشی را تا پایان سال تحصیلی دارم.

مؤسسه

ضمناً اصل فیش بانکی به مبلغ ریال به حساب ۲۰۲۵ بانک ملی شعبه حسین فاطمی شیراز به نام مؤسسه فرهنگی هنری و انتشاراتی میرزای شیرازی ضمیمه این تقاضاست.

□ نشانی شهر: خیابان: کوچه: پلاک:

□ تلفن تماس: کدپستی:

